

»Na tem svetu sta le dve stvari gotovi: smrt in davki.« Oguljena, neštetokrat uporabljena fraza Benjamina Franklina, enega od ustanovnih očetov ZDA, v sebi verjetno res nosi delček resnice: davki so sestavni del naših življenj, njihova pravičnost in porazdelitev vplivata na to, v kakšni družbi – pravzaprav so njeno ogledalo – in kako kakovostno živimo, in na sploh gre za temo, ki se tiče nas vseh. Zato se ji posvečamo tudi v ZSSS.

Več pa v nadaljevanju.

DAVKI, KONKURNČNOST IN PRODUKTIVNOST

Davki so ključen element vsake družbe, saj omogočajo financiranje javnih storitev ter zagotavljajo socialno varnost posameznikov. Davki in prispevki za socialno varnost predstavljajo sistem s katerim se v državi zbira sredstva, nato pa se zbrana sredstva prerazporeja za delovanje javnih služb, za zagotavljanje oskrbe prebivalstva z javnimi dobrinami in storitvami (šolstvo, zdravstvo, varnost, obramba, promet...). Takšne javne dobrine, ki družbi in posameznikom zagotavljajo boljše življenjske pogoje in socialno varnost pa je potrebno financirati. Ko se pogovarjamo o davčnem sistemu in kako visoki naj bodo davki in prispevki za socialno varnost je potrebno imeti v mislih tudi to kakšen obseg socialnih pravic, javnih dobrin in socialne varnosti želimo imeti. Davčni sistem je povezan z ostalimi sistemi v državi, zato je pri davčni reformi potreben celovit pregled vseh sistemov, ki se vzajemno povezujejo.

Cilji davčne reforme:

- Rešitve, ki bodo ohranjale ali povečale kakovost življenja, socialno varnost v družbi
- Davčna reforma ne sme poseči v socialno državo
- Uravnoveženost davčne reforme, nevtralen vpliv na javne finance
- Davčna razbremenitev dela, predvsem srednjega razreda
- Stabilen in predvidljiv davčni sistem
- Zveznost med davčnim sistemom in sistemom socialnih transferjev
- Učinkovitejši nadzor nad pobiranjem davkov

1. Kako sestaviti optimalni davčni sistem?

Potreben je nov družbeni dogovor, in sicer na več področjih, ne samo pri davčni reformi. Potrebujemo dogovor. Za kaj bo naša družba porabila, koliko ga bo usmerjala v zdravstvo, šolstvo, druge javne storitve, koliko ga bomo porabili za vojsko, po drugi strani pa tudi kje bomo denar za vse to tudi dobili. Seznam porabe je mogoče razmeroma hitro sestaviti, težja naloga je kako vse to pokriti, saj smo družba z omejenim viri financiranja. Pri razmisleku o davčni reformi je pomembno, kako zagotoviti uravnoveženost reforme, saj se ne sme zgoditi da bi zaradi višjih neto plač ki izhajajo iz davčne razbremenitve na koncu imeli manj oziroma nižji neto razpoložljiv dohodek. V primeru davčne razbremenitve plač je tako potrebno najti druge nadomestne vire za proračun, oziroma je potrebno preveriti oblike od katerih se plačujejo davki in prispevki, saj tu prihaja do razlik, ki se izraža v pomankanju v davčni blagajni (Okrogla miza ZSSS, L. Jerkič).

Davki ne rešujejo sistemskih problemov, lahko pa jih poglobijo. Davki lahko stimulirajo ali zavirajo, vendar jih je potrebno povezati v širši sistem države. V prvem koraku je pomembno, da vemo kaj želimo od države in doseči glede tega družbeni dogovor in sicer koliko rabimo za zdravstvo, dolgotrajno oskrbo, šolstvo obrambo.. kaj želimo, kot sodoben model evropske socialne države, nivo blaginje ki ga želimo

za državljane. V drugem koraku pa je potrebno določiti kako bo vse to financirano (Okrogla miza ZSSS, T. Božič).

Kakovost življenja je odvisna od javnih storitev. Slovenija ima visok indeks človeškega razvoja in se uvršča na 10. mesto. K temu bistveno prispevata dva elementa, in sicer kakovost oziroma dolgoživost družbe na katero vpliva zdravstveni sistem in drugi element je kakovostno javno izobraževanje. Če se po trenutnih standardih življenja uvrščamo visoko, bi moral biti cilj davčne reforme ohranjanje kakovosti življenja v državi oziroma doseganje višje kakovosti življenja. Davčna reforma mora pri spremembah upoštevati tudi sistem zdravstva, sociale, šolstvo, za kar pa so potrebna sredstva. Če sredstva, ki se namenjajo za javne storitve primerjamo z »maslom in topovi«, ugotovimo da se sredstva namenjajo za tisti del države ki ustrezajo »topovom«, in ne v mehki del države in sicer v socialo, zdravstvo, šolstvo na kar kaže tudi vrednotenje dela v teh sistemih javnega sektorja. V javnem sektorju delo ni več ustrezno vrednoteno, prihaja do pomankanja kadra, zaradi česar je potrebna plačna reforma javnega sektorja, da bo javni sektor lahko zagotavljal kakovostne storitve, kar bi moral biti tudi cilj države. (Okrogla miza ZSSS, B. Štrukelj).

Ne potrebujemo parcialnih davčnih reform. Ki bi beneficirale posamezne interesne skupine na strani kapitala. Pomembno je priti do novega socialnega dogovora, ki ne bo partikularen in ne bo temeljil na tem, da vlada preferira katerokoli interesno skupino. Pogovarjati se je potrebno o optimalnih davčnih politikah, ki temeljijo na preračunih kakšne davčne stopnje so primerne, da ne povzročijo zmanjšanje produktivnosti, izpada v javnih financah.

Kako sestaviti optimalen davčni sistem, ki na eni strani ne bo preveč obremenil srednjega razreda in dela, na drugi strani pa ne bo distorzijski, ne bo ustvarjal fiskalnega manjka in na tretji strani ne bo ustvarjal takšnih anomalij kot so trenutno, ko je stopnja DDPO nizka, tudi efektivna stopnja je lahko manj kot 10 % (Japonska 35 %, ZDA 32 %). Dobra davčna reforma naj bi temeljila na širokem socialnem konsenzu. Postavlja se vprašanje kako postaviti primerne optimalne davčne stopnje (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk).

2. Spremembe davčnega sistema v preteklosti

Razvoj davčnega sistema in davčnih reform v Sloveniji od leta 2010 naprej kaže, da so bile davčne reforme pisane na kožo delodajalcev. Slovenija je bila v letih 2007 in 2008 na točki, ko se je odločalo ali posvojimo in implementiramo idejo o enotni davčni stopnji pri dohodnini. Ker delodajalci tega niso dosegli so šli v smeri znižanja davka od dohodka pravnih oseb. Višina skupne factorske produktivnosti od leta 2010 naprej, kaže da je od začetka davčnega razbremenjevanja dohodka pravnih oseb skupna factorska produktivnost pričela padati in je trenutno v primerjavi z ZDA na stopnji 60 %, nižje kot pred letom 1995. V skupni factorski produktivnosti najdemo managerski know how, inovativnost podjetij. Problem ni v delu ampak je v dodani vrednosti, ki jo podjetja ustvarjajo v zadnjih letih, ko je država šla v smeri razbremenjevanja davka od dohodkov pravnih oseb. Slovenija je s statutarno stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb nizko, tako da je danes nižja od marsikaterih jurisdikcij, ki se tretirajo kot »davčna nebesa«. Ko je šla vlada v razbremenjevanja davka od dohodkov pravnih oseb se ni zgodilo, da bi se trend zniževanja factorske produktivnosti obrnil navzgor in bi slovenska podjetja postala inovativna na svetovnem trgu, ampak je ta delež celo padel, to pa zato ker je država s popuščajčo davčno politiko do delodajalcev financirala rezidualno potrošnjo. Težava je v tem da davčno razbremenjevanje kapitala ni ustvarilo alokacijskega pospeška, da bi prineslo razvojno, inovativno blizu meje tehnološko razvitih držav OECD. To pa zato, ker so davčne reforme v smislu popuščanja delodajalcem ustvarile to, da se je kakovost managementa v Sloveniji katastrofalno poslabšala.

Slovenska podjetja se po kakovosti upravljanja uvrščajo v 15. prečenil kar pomeni med 15 % najslabših držav (Okrogla miza ZSSS; R. Spruk).

Solidarnost v davčnem sistemu in socialna kapica

Socialna kapica, ni odgovor, rešitev, ki bi prinesla večjo produktivnost, ter pritegnila visoko izobražen kader. V primeru socialne kapice, bi se razmerje med najvišjo in najnižjo pokojnino zmanjšalo, namesto da bi težili k temu, da se razmerje poveča. Prav tako so zdravstvene storitve neomejene, socialna kapica pa bi omejila višino vplačanih prispevkov za zdravstvo (Okrogla miza ZSSS, J. Počivavšek).

3. Pregled podatkov o obdavčitvi v Sloveniji v primerjavi z državami EU; OECD

Slovenija je med državami OECD, državami EU, evro območja po obdavčitvi dela daleč med najbolj obremenjenimi. Pri tem je pomembno primerjati obdavčitev z dohodnino in obremenjenost z prispevki za socialno varnost. Pri primerjavi obdavčitve pa je potrebno upoštevati tudi kakšen sistem socialne varnosti uporablja posamezna država oziroma na kakšen način se zbirajo viri financiranja, ali je to v večji meri s prispevki za socialno varnost ali v večji meri z viri dohodnine oziroma iz proračuna.

Poznamo tri modele sistema socialne varnosti, in sicer skandinavski model, ki zagotavlja velik obseg pravic, posledično pa tudi zelo visoke davke. Nasprotje skandinavskega modela predstavlja Beveridgeov liberalni model, ki se je začel v Veliki Britaniji, in zagotavlja relativno manjši obseg socialnih pravic, zaradi česar je javna poraba manjša, nižji so tudi davki. Vmesno varianto po obsegu zagotavljanja pravic in potrebnih javnofinančnih sredstvih pa predstavlja Bismarckov sistem socialne varnosti, ki je značilen za krog evropskih kontinentalnih držav, kamor spada tudi Slovenija.

Po podatkih OECD o obdavčitvi plač v letu 2023 ugotovimo, da se slovenski davčni sistem v celotni sliki ne razlikuje bistveno oziroma sledi zahodni Evropi, relativno bolj je obdavčeno delo glede na kapital. (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk).

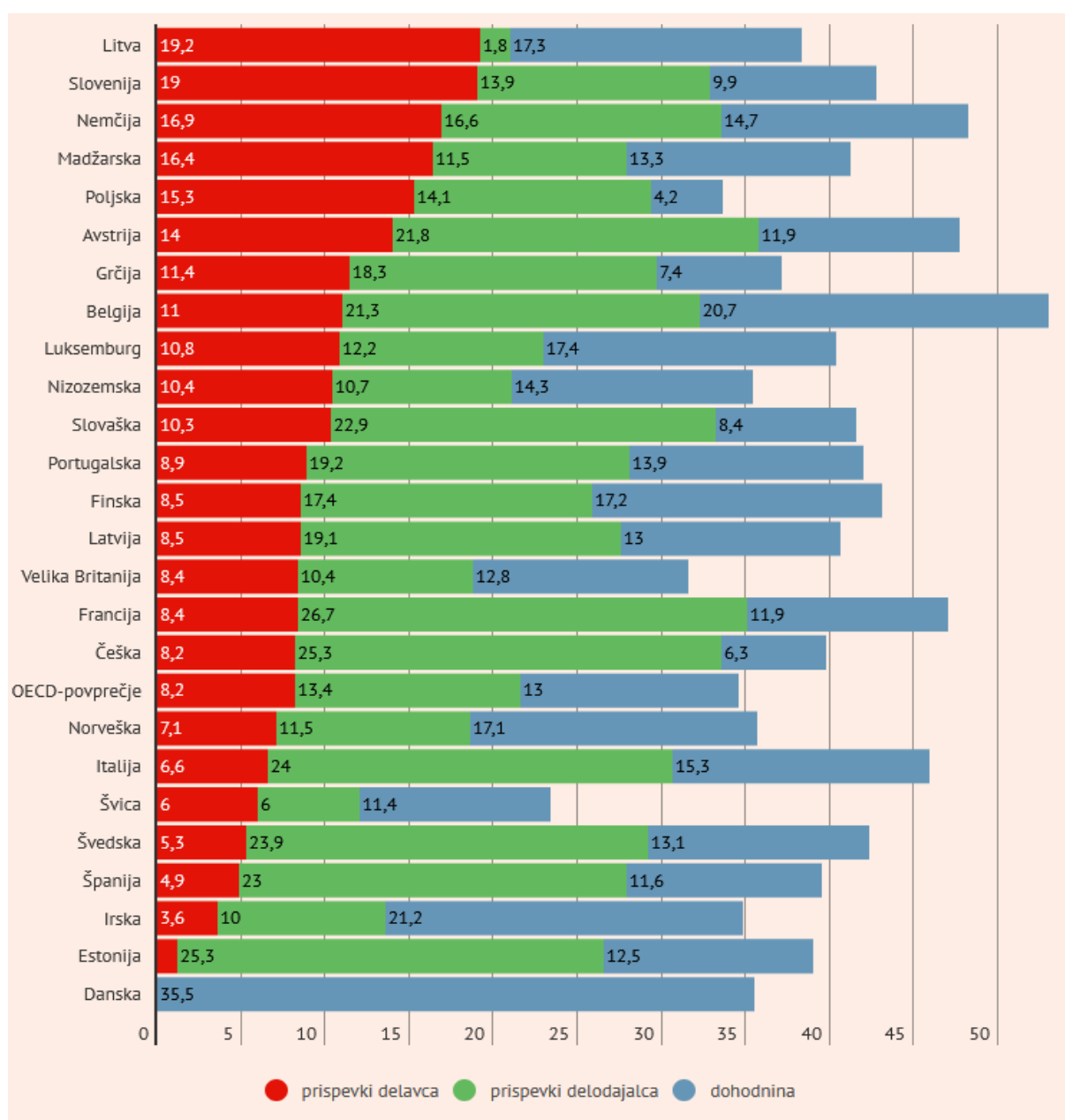
Pri obdavčitvi dela, po dohodnini ne odstopamo od povprečja oziroma smo nekoliko pod povprečjem. Izrazito pa odstopamo navzgor od povprečja po deležu prispevkov za socialno varnost, pri čemer smo po deležu prispevkov ki jih plača delavec v samem vrhu, po deležu prispevkov delodajalca pa pod povprečjem. Izrazito odstopamo navzdol od povprečja tudi po obdavčitvi kapitala in davka na premoženje (Okrogla miza ZSSS, J. Počivavšek).

Spodnja slika prikazuje, da je delež obdavčitve v stroških dela po podatkih OECD za leto 2022 v Sloveniji znašal 42,8 % %. Višji delež obdavčitve v stroških dela kot Slovenija imajo naslednje države: Belgija 53 %, Nemčija 47,8 %, Avstrija 46,8 %, Francija 47 %, Italija 45,9 %.

Največji del v tem deležu stroška dela predstavljajo prispevki za socialno varnost, ki ji plača delavec in sicer 19 %, po čemer se med državami EU Slovenija uvršča v sam vrh na 2. mesto. V strukturi obdavčitve dohodka na delo so po višini na drugem mestu prispevki delodajalca, ki znašajo 13,9 %, preostali del obdavčitve in sicer 9,9 % pa predstavlja dohodnina. Po višini prispevkov ki jih plačajo delodajalci pa je Slovenija med državami z najnižjim deležem v strukturi obdavčitve.

Slovenija se po obdavčitvi podjetij uvršča pod mediano EU držav, kar kažejo podatki iz raziskave Taxation trends in EU. Po obdavčitvi kapitala se Slovenija uvršča na 22. mesto med državami EU. Prav tako je pod povprečjem po efektivni davčni stopnji davka od dobička (Okrogla miza ZSSS, B. Štrukelj).

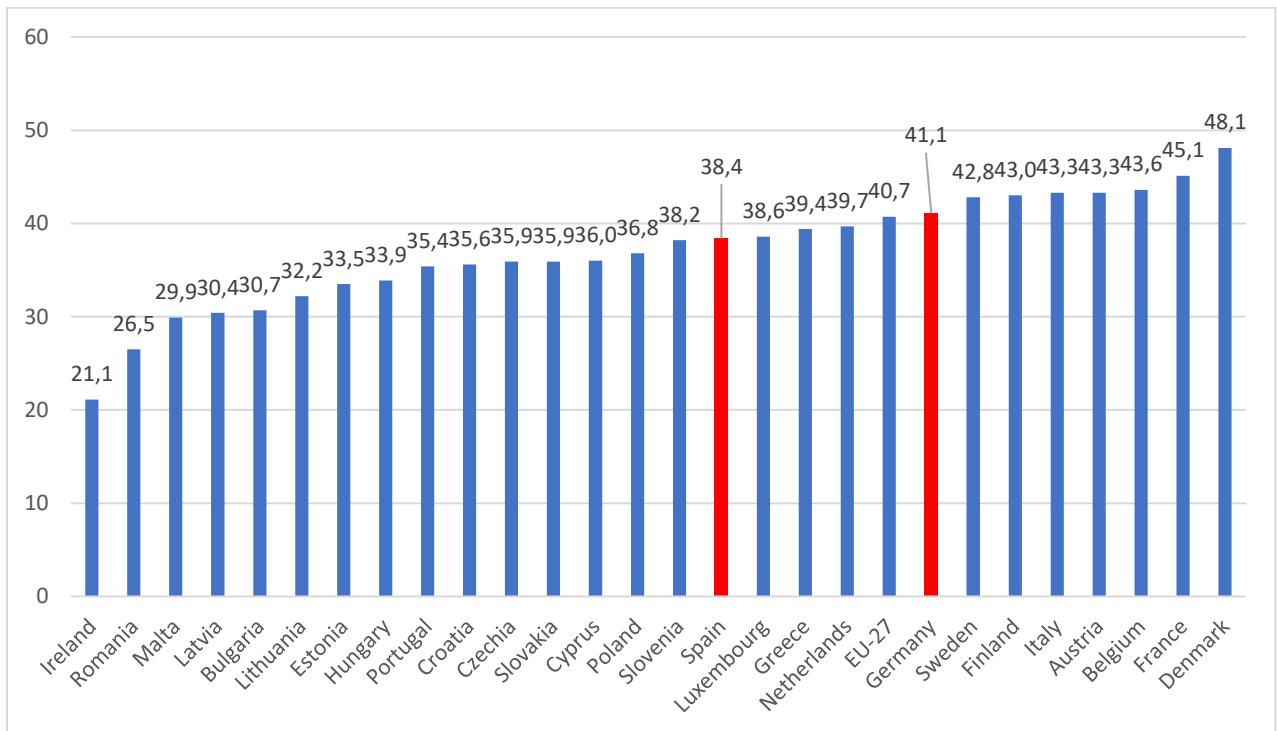
Delež prispevkov za socialno varnost delavcev, delodajalcev in dohodnine v stroških dela, leto 2022

Vir: OECD

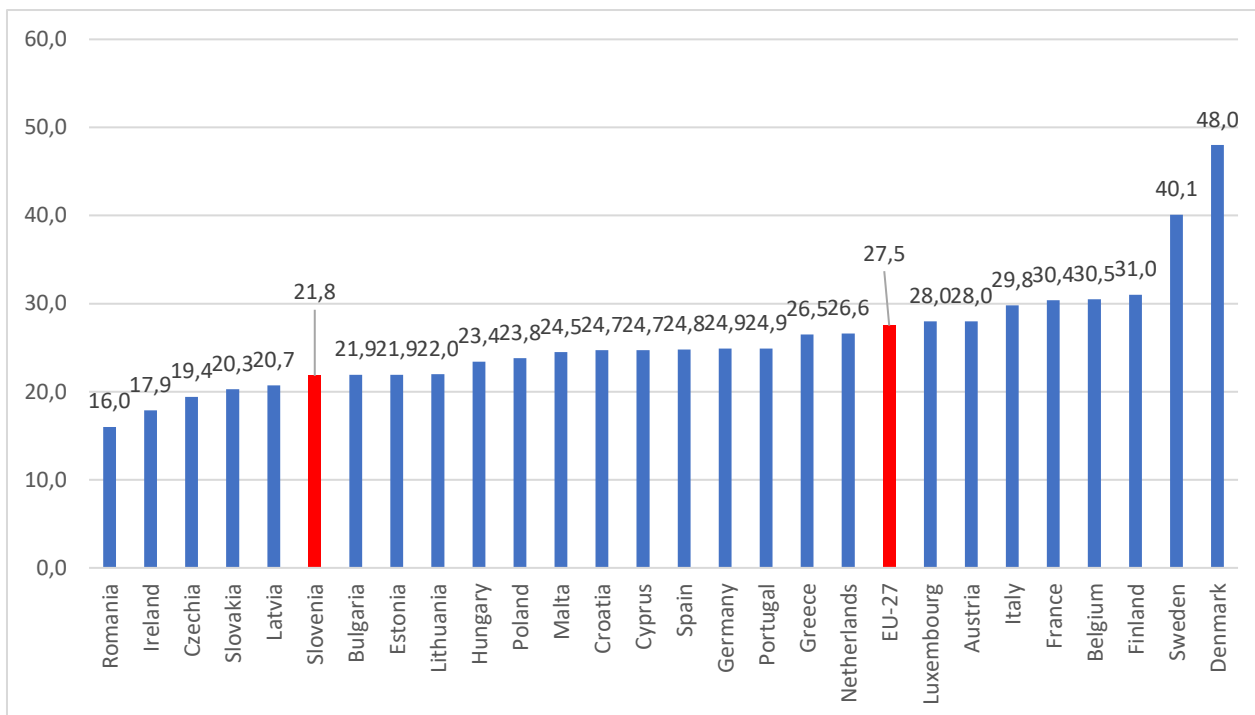
Po podatkih OECD, Slovenija pobere 38 % BDP-ja vseh davkov, ki vključujejo tudi prispevke za socialno varnost, povprečje EU-27 pa znaša 41 %. Kar pomeni, da za 4 odstotne točke zaostajamo za povprečjem.

Delež vseh pobranih davkov (vključno z prispevki za socialno varnost) v % BDP, v letu 2021

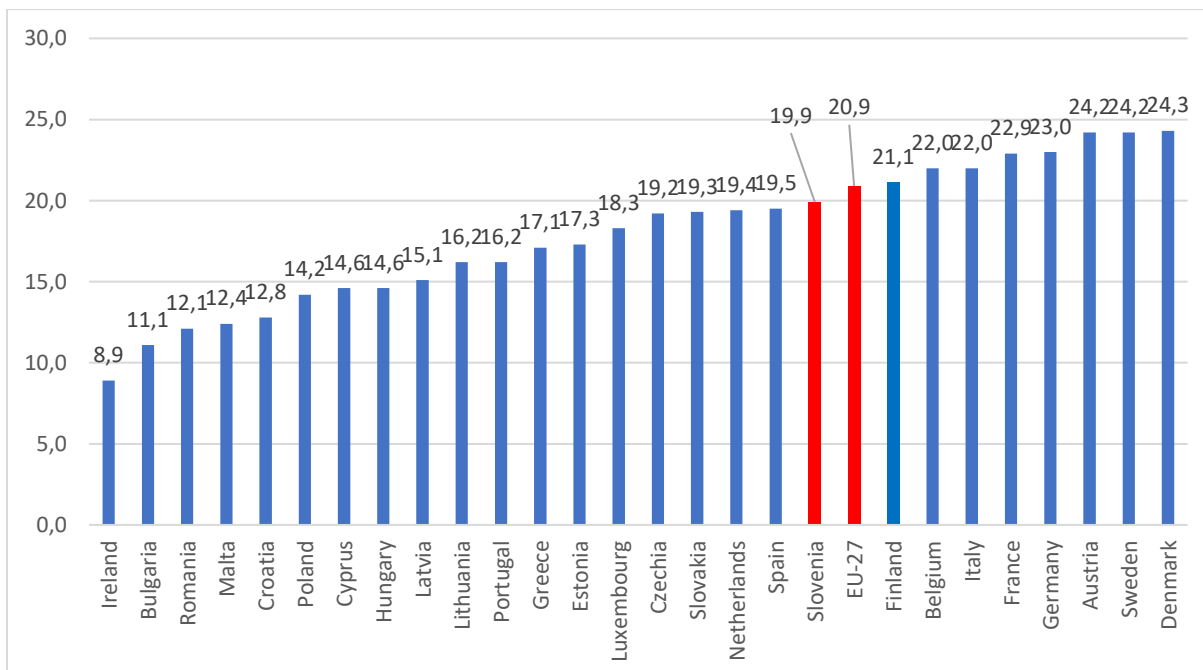
Vir: Taxation trends in EU

Delež vseh pobranih davkov (brez prispevkov za socialno varnost) v % BDP, v letu 2021

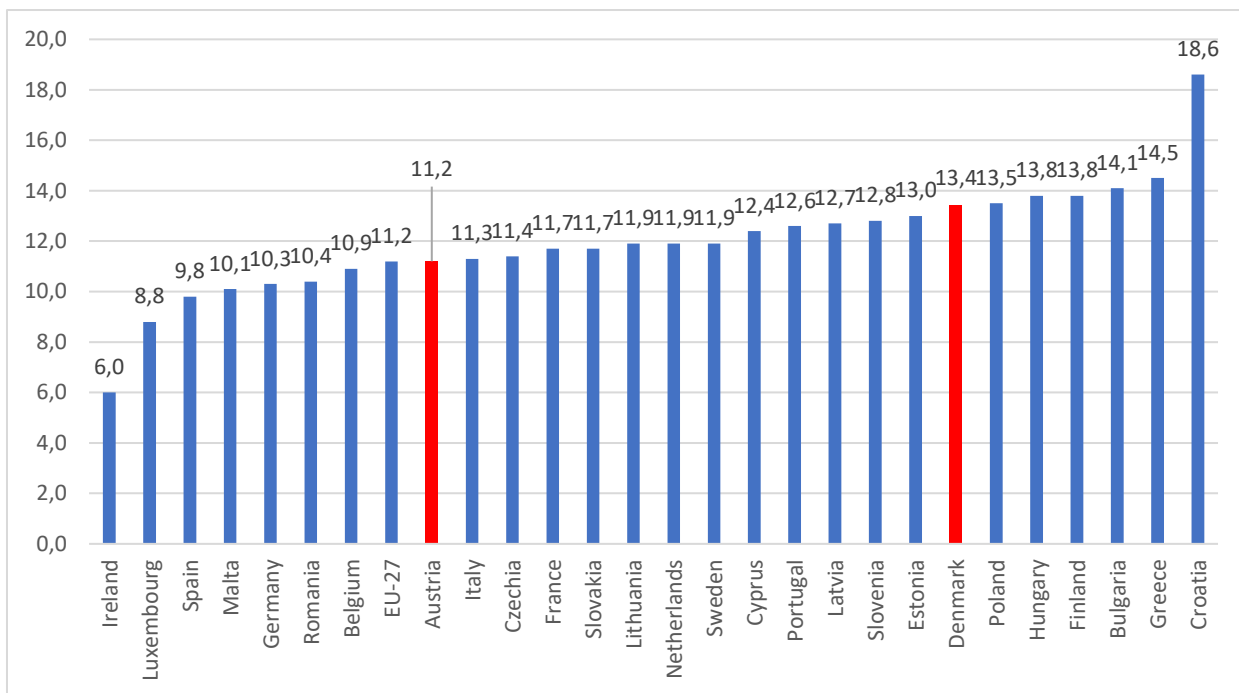
Vir: Taxation trends in EU

Delež davkov na delo v % BDP, v letu 2021

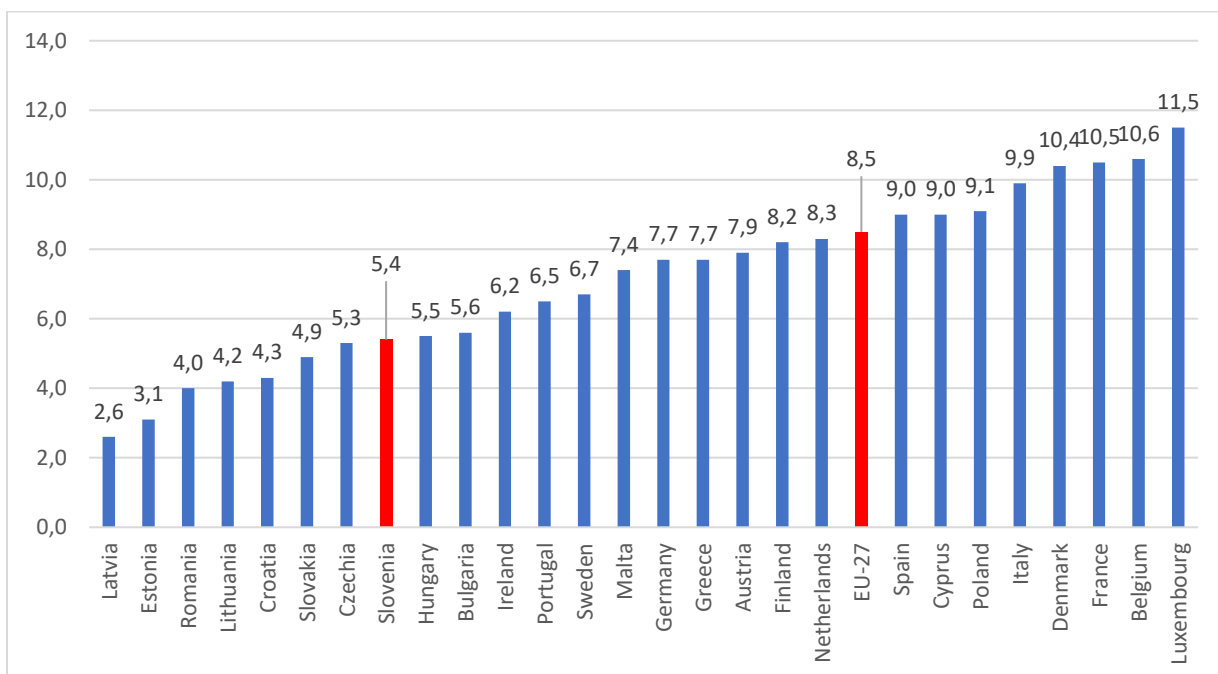
Vir: Taxation trends in EU

Delež davkov na potrošnjo v % BDP, v letu 2021

Vir: Taxation trends in EU

Delež davkov na kapital v % BDP, v letu 2021

Vir: Taxation trends in EU

Delež posameznega davka v BDP in kam se uvršča Slovenija v primerjavi z EU, v letu 2021

vrsta davka	% davka v BDP	mesto na katerega se uvršča Slovenija v EU 27
socialni prispevki	16,4	2
delodajalci	6	15
delavci	10,4	1
direktni davki	8,5	18
dohodnina	5,4	19
davki podjetij	2,5	18
indirektni davki	13,3	17
DDV	8,2	13

davki po ekonomski funkciji	% davka v BDP	mesto na katerega se uvršča Slovenija v EU 27
potrošnja	12,8	9
delo	19,9	9
kapital	5,4	20

davki na premoženje	% davka v BDP	mesto na katerega se uvršča Slovenija v EU 27
	0,6	23

Vir: Taxation trends in EU 2023

4. Obdavčitev Dohodkov od dela

Podatek o deležu finančno ranljivih gospodinjstev kaže da je bilo v letu 2021 v Sloveniji 56 % gospodinjstev, ki so bili finančno ranljivi. Tega problema ne naslovi nobena vlada. Pri pregledu davčnih in dohodkovnih razredov ugotovimo, da obstaja kompresija med 6. in 9. decilom, kar pomeni da srednji razred s kompresijo izginja. Zelo pa se je povečala koncentracija decilov 2, 3 in 4, ter največji 10. decil, ki se je v letu 2023 glede na leto 2022 povišal za 61 %. Ali želimo imeti družbo, ki bo temeljila na dohodkovni polarizaciji kar vodi v socialno polarizacijo. Dohodkovna enakost je ena izmed najbolj temeljnih napovedovalcev ali država uspe zadržati relativno dober socialni sistem.

Da bi se delež finančno ranljivih gospodinjstev zmanjšal in da se prepreči izginjanje srednjega razreda (decilov ki sedaj izginjajo) **je potrebna davčna razbremenitev dela in predvsem srednjega razreda**. Lahko bi se uvedla **omejena progresija za te dohodkovne razrede**, na drugi strani pa je potrebno preusmeriti breme obdavčitve na davek od dohodkov pravnih oseb (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk).

Število in delež davčnih zavezancev za dohodnino po davčnih razredih v letu 2022

	1. dav. razred	2. dav. razred	3. dav. razred	4. dav. razred	5. dav. razred	Skupaj
Št. zavezancev	942.511	514.726	74.496	8.639	5.158	1.545.530
Dohodek v €	8.606.373.896	11.785.022.629	3.544.470.637	703.114.159	786.571.049	25.425.552.371
Osnova v €	2.100.990.573	7.210.428.756	2.411.983.944	505.444.630	606.339.125	12.835.187.027
Dohodnina v €	250.585.359	1.225.308.532	583.847.329	146.734.509	232.625.793	2.439.101.522
Dohodek/zav. v €	9.131	22.896	47.579	81.388	152.495	16.451
Dohodni./zav v €	266	2.380	7.837	16.985	45.100	1.578
Delež zavezancev	61,0	33,3	4,8	0,6	0,3	100,0

Vir: FURS

Največje število in delež davčnih zavezancev se nahaja v 1. in 2. davčnem razredu. V prvi davčni razred se uvršča 61 % vseh zavezancev za plačilo dohodnine, letni dohodek na zavezanca v temu razredu znaša v povprečju 9.131 eur, povprečna plačilo dohodnine pa 266 eur na zavezanca. V drugi davčni razred se uvršča 33,3 % vseh zavezancev, njih povprečni dohodek znaša 22.896 eur na letu, v povprečju pa zavezanec na letni ravni plača 2.380 eur dohodnine.

V proračun s plačilom dohodnine največ prispevajo davčni zavezanci v drugem davčnem razredu in sicer nekaj več kot 1,2 mrd eur kar predstavlja 50,2 % delež celotne pobrane dohodnine, sledi tretji davčni razred ki predstavlja 23,9 delež vplačane dohodnine v proračun. V petem davčnem razredu je dohodek obdavčen po davčni stopnji 50 % in sicer za neto davčno osnovo višjo od 74.160 eur (neto davčna osnova je ko se bruto dohodek zmanjša za plačane prispevke delavca in splošno olajšavo). Nekateri države EU imajo v najvišjem davčnem razredu višjo davčno stopnjo ko Slovenija, in sicer Avstrija 55 %, Belgija 53,5 %, Francija 55,4 %, Portugalska 53 %, Španija 54 %.

Davčni sistem in sistem socialnih transferjev - povezava

Pri nizkih plačah imamo situacije, ko se davčni sistem in sistem socialnih transferjev razhajata. To se kaže v tem, da na primer družina, ki ima plačo med minimalno in povprečno plačo, v primeru da se plača poveča, ima na koncu obdobja nižji neto razpoložljiv dohodek, kot bi ga imel če se plača ne bi povečala. Ob indeksaciji razredov in prejemkov iz naslova socialnih transferjev bo posameznik ob isti plači v naslednjem letu imel višji razpoložljiv dohodek. Zato je potrebno odpraviti sistem razredov, tako da bi socialni transferji postali zvezni, kar pomeni da bi ob evru višje plače tudi neto razpoložljiv dohodek bil višji za en evro (Okrogla miza ZSSS, T. Božič).

Porazdelitev zavezancev, ki so ugotavljali davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, po prihodkovnih razredih za leto 2022

Med zavezanci, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi normiranih odhodkov in so v letu 2022 oddali davčni obračun, jih je bilo 5 % brez prihodkov, s prihodki do 5.000 evrov je bila petina zavezancev. Polovica normirancev je imela prihodke do 20.000 evrov, njihov delež v celotnih prihodkih je znašal 14 % in v celotni davčni obveznosti dobrih 12 %. Le 2 % zavezancev je imelo prihodke nad 100.00 evrov, njihov delež davčne obveznosti v celotni davčni obveznosti pa je znašal 22 % (Vir: FURS)

Zneski v mio evrih

Razred prihodkov	Št. zavez.	Delež	Davčno priznani prihodki	Davčna obveznost
brez prihodkov	4.114	5%	0	0,0
od 1 do 5.000	12.065	15%	28	1,1
od 5.000 do 10.000	9.452	12%	70	2,8
od 10.000 do 15.000	7.844	10%	97	3,9
od 15.000 do 20.000	6.779	8%	119	4,7
od 20.000 do 25.000	6.049	8%	136	5,4
od 25.000 do 30.000	4.894	6%	134	5,4
od 30.000 do 35.000	4.352	5%	141	5,7
od 35.000 do 40.000	4.027	5%	151	6,0
od 40.000 do 45.000	3.999	5%	170	6,8
od 45.000 do 50.000	7.281	9%	351	14,0
od 50.000 do 55.000	1.185	1%	62	2,6
od 55.000 do 60.000	929	1%	53	2,4
od 60.000 do 100.000	5.601	7%	445	20,3
nad 100.000	1.965	2%	267	23,2
Skupaj	80.536	100%	2.224	104,3

Vir: Obračun akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti, FURS

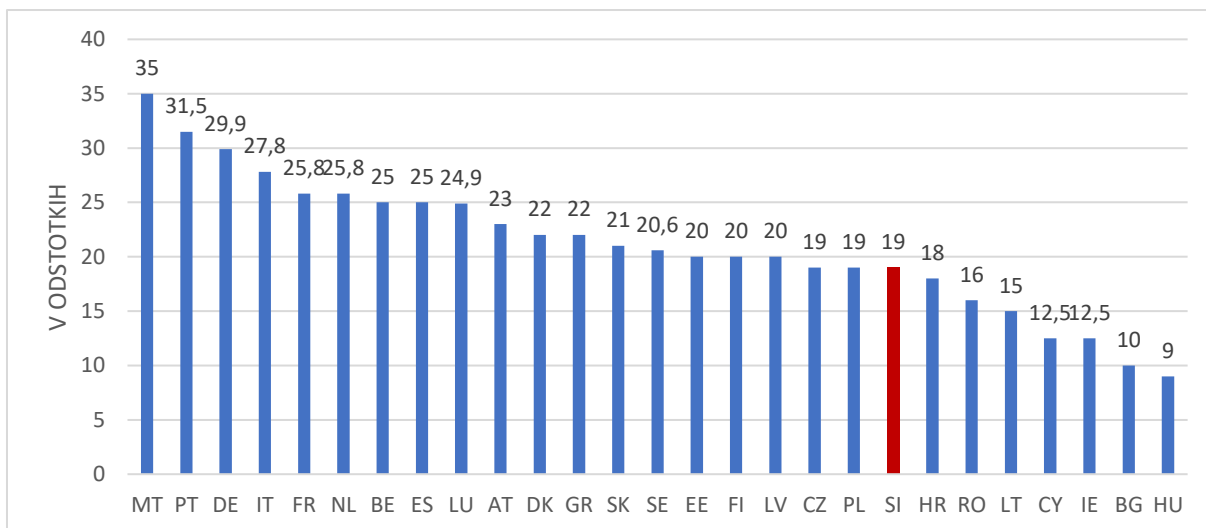
Pri zavezancah, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, močno izstopajo strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, kjer je 28,2 % (22.675) zavezancev v letu 2022 oddalo obračune na podlagi normiranih odhodkov. V informacijskih in komunikacijskih dejavnostih je bilo 7.300 zavezancev oziroma 9,1 % zavezancev glede na vse z normiranimi odhodki, sledijo zavezanci v kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnostih, kjer je bilo 6.637 zavezancev, kar predstavlja 8,2 % vseh normirancev (Preglednica 9). Primerjava prispevka SKD dejavnosti k skupni davčni obveznosti normirancev pokaže še bolj prevladujoč položaj izpostavljenih dejavnosti. Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti so prispevale 35 % davčne obveznosti, Informacijske in komunikacijske dejavnosti pa 13 %, obe skupaj skoraj polovico vse davčne obveznosti, tj. 50 mio od 104 mio evrov (Vir: FURS).

5. Obdavčitev podjetij – davek od dobička pravnih oseb

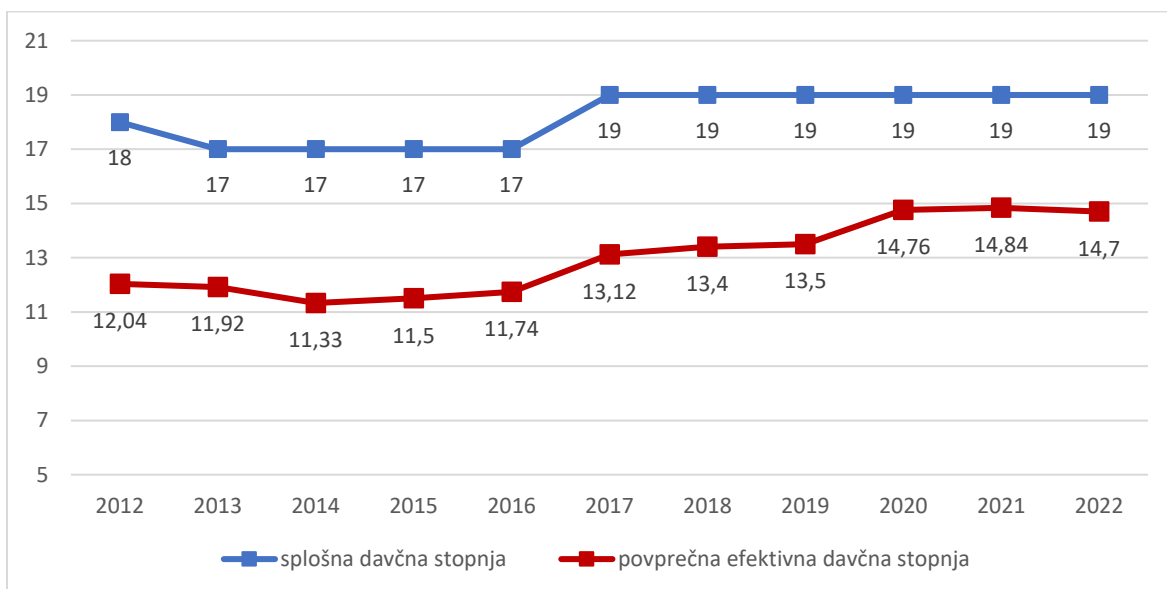
V letu 2022 je bilo pobranih nekaj več kot 1,5 mrd eur davka od dohodkov pravnih oseb, kar v strukturi javnofinančnih prihodkov predstavlja 7,4 % delež. Efektivna davčna stopnja je znašala 15 %.

V primerjavi z državami EU se Slovenija z dejansko stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb v višini 19 % uvršča med države z nižjimi stopnjami.

Dejanske stopnje obdavčitve v državah EU-27

Dejanska stopnja in efektivna stopnja davka od dobička pravnih oseb v obdobju 2012-2022, v %

Vir: MF; Informacija o davku od dohodka pravnih oseb za leto 2022

6. Produktivnost in konkurenčnost

Slovenija je po podatkih iz leta 2022 dosegla 82 % povprečne ravni produktivnosti dela EU, merjene z BDP na zaposlenega v standardih kupne moči (SKM). Zaostanek Slovenije v ravni produktivnosti je bil nekoliko višji kot leto pred tem (84 %).

Leta 2022 se je Slovenija po kupni moči BDP na prebivalca uvrstila na 16. mesto med 27 članicami EU, po ravni produktivnosti na zaposlenega pa na 18. mesto.

Rast BDP je v zadnjih petih letih temeljila predvsem na povečani količini dela, rast realne produktivnosti pa ostaja skromna. Po podatkih AJ PES je v letu 2022 znašala neto dodana vrednost na zaposlenega 55.688 eur in se je v primerjavi z predhodnim letom povišala za 4 %.

Ključni dejavniki gospodarske uspešnosti (omejitveni dejavniki za rast produktivnosti):

1. Prehod v pametno, zeleno gospodarstvo

- investicije
- digitalni vidik
- trajnostni vidik

2. Človeški viri

- kadri (pomankanje delovne sile, demografski trendi, pomankanje kadra z ustreznimi znanji)

3. poslovno okolje

- davčno okolje (visoka obremenitev obdavčitve dela predvsem s prispevki delavcev, nizka obremenitev kapitala, potrebno davčno prestrukturiranje)
- dostop do financiranja (splošno dober dostop do virov financiranja, nizka razvitost kapitalskega trga)
- institucionalna konkurenčnost (administrativne, birokratske ovire države)
- socialni kapital (vpliv organizacije in odnosov v delovnem procesu)

Priporočila UMAR za oblikovanje razvojnih politik za dvig produktivnosti:

- Predvidljivo, učinkovito in odzivno poslovno okolje
- Strateški pristop k razvoju človeških virov, kjer šteje vsak posameznik
- Ukrepi za pospešitev prehoda v pametno in zeleno gospodarstvo

Vpliv obdavčitve na delovna mesta, konkurenčnost, produktivnost

Če pogledamo stopnjo rasti bilančnih dobičkov, ugotovimo da je v zadnjih 4ih letih Slovenija država številka 2 v OECD po stopnji rasti dobičkov. Rast stopnje dobičkov pa se ne rezultira v rasti skupne faktorske produktivnosti. Imamo rast stopnje dobičkov in upadajočo faktorsko produktivnost. Vse davčne reforme ki razbremenjujejo pravne osebe, vodijo v financiranje rezidualne potrošnje (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk).

Problem je tudi plačna kompresija, pri čemer znižanje dajatev ne bo povišalo plač. Višje plače izhajajo iz tega kaj ustvariš, kakšno dodano vrednost ustvarjaš. Če delavec želi višjo plačo, mora podjetje ustvariti višjo dodano vrednost in poiskati rešitve na kakšen način jo doseči (izobraževanje, nov produkt). Gre za skupen interes da gre podjetju dobro ker imajo tako delavec in podjetje korist.

Laferjeva krivulja predstavlja teorijo da so ob nižjih davkih prihodki javnih financ višji, vendar to ne drži, primer so države, ki imajo delež dajatev v BDP-ju zelo nizek, vendar niso doživele preboja, izjeme so nekatere države kot so Nizozemska, ki pa imajo v ozadju zgodovinske razloge (Okrogla miza ZSSS, T. Božič).

Najvišje plače so v Sloveniji bolj obdavčene, nekaj držav v EU pa ima za najvišje plače ob višjih pragovih tudi višjo obdavčitev najvišjih dohodkov. Vendar pa je v Sloveniji majhen delež posameznikov, ki se uvršča v najvišji dohodninski razred. Pri obdavčitvi plač oziroma dohodkov od dela v primerjavi z drugimi državami pa je potrebno upoštevati tudi to, da so v Sloveniji določeni prejemki od dela (prehrana, prevoz, regres) do določene višine neobdavčeni, kar v drugih državah niso. Pristop, da se plače višajo na račun nižanja davkov je napačen. Upoštevati je potrebno bruto plače in njihovo povečanje in na ta način dobiti višjo neto plačo (Okrogla miza ZSSS, J. Počivavšek).

Produktivnost je odvisna tudi od uspešnosti vodenja podjetja, ki bi se ga z več znanja dalo tudi izboljšati. Podatki kažejo, da se slovenska podjetja se po kakovosti upravljanja uvrščajo v 15. prečenil kar pomeni

med 15 % najslabših držav. Podatki o informativni pismenosti managementa pa kažejo, da najvišjo raven dosega le 5 % (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk; B. Štrukelj).

Vpliv davčnega sistema na tuje investicije

Bolj kot predvidljivost je za prihod tujih investitorjev v Slovenijo pomembna primerljivost davčnega sistema, npr.: med državami v evropskem prostoru. Na privabljanje tujih naložb, konkurenčnost oziroma pri odločitvah investitorjev davki niso na vrhu seznama. Predvsem za visokotehnološka podjetja so na prvem mestu infrastruktura, stabilno električno omrežje, dobavne poti, carinska unija, urejen pravni sistem, delovanje sodišč, dobra delovna sila. Povečanje konkurenčnosti zaradi znižanja davčne obdavčitve je možna ampak ima rezultate na zelo kratek rok, recimo prva tri leta, kasneje pa ne več in takšna rešitev na dolgi rok ne vzdrži oziroma ne prinaša večje konkurenčnosti (Okrogla miza ZSSS, T. Božič).

7. Neutralna davčna reforma in novi davčni viri

Davčno razbremenitev dela bi lahko kompenzirali s tistim kar je manj distorzijsko, to pa je obdavčitev končne potrošnje. Tukaj bi lahko na letni ravni povečali prilive iz naslova potrošnih davkov za približno 2 % BDP. Takšni rešitvi pa se upira stran kapitala saj meni, da bi s tem dosegli negativne gospodarske učinke, vendar večje negativne učinke povzroča visoka obdavčitev dela.

Če bi prinesli v javne finance proračunsko rezervo, bi lahko javni dolg zmanjšali za do 4 odstotne točke do leta 2026. **Novi viri na strani potrošnje in obdavčitve turizma**, ki bi lahko na letni ravni povečali prihodke v proračunu od 800 mio do 1 mrd eur. Nov vir bi lahko bili potrošni davki, in sicer uvedba separatne trošarine na alkohol, na sladke pijače, prehranske izdelke ki povzročajo negativne učinke na zdravje in druga alternativa je dodatna obdavčitev turizma, saj je turizem v Sloveniji številka 2 med onesnaževalci. To bi lahko namenili za izdatke, ki vplivajo na kakovost življenja, za zdravstvo, šolstvo (Okrogla miza ZSSS, R. Spruk).

8. Predvidljivost, stabilnost davčnega sistema in učinkovito pobiranje davkov

Davčni sistem mora biti stabilen in predvidljiv, kar pa ne pomeni da ga ni potrebno vzdrževati. Ker je sistem zelo kompleksen, ga je potrebno pregledati iz različnih vidikov, vendar pa so bile v Sloveniji posamezne spremembe v sistemu predvsem interesne. To pa s časoma v sistemu prične povzročati težave. Primer je davčna razbremenitev posameznih prejemkov od dela, kot je regres, poslovna uspešnost. Primerljiv dohodek mora biti primerljivo obdavčen. V tem primeru pa lahko posameznika, ki imata primerljiv dohodek, vendar je izplačilo višine regresa in poslovne uspešnosti različno, prejmeta različen neto razpoložljiv dohodek oziroma ima en posameznik več in drugi manj.

Davčni sistem v Sloveniji mora biti pregleden, rešitve pa robustne, saj v nasprotnem primeru prihaja do anomalij. Primer: Olajšave za digitalno lahko izkoristiš na podlagi uveljavljanja računa, da si v to investiral, kljub temu da investicija ni bila takšna. Manj anomalij je pri olajšavah za osnovna sredstva, kjer dejansko kupiš osnovno sredstvo in se lažje preveri, da to sredstvo tudi imaš v podjetju (Okrogla miza ZSSS, T. Božič).

Davčni dolg

Davčni dolg je stanje dolga davčnih zavezancev do Finančne uprave RS na presečni dan, ki vključuje vse zapadle neporavnane terjatve, ki jih odmerja, nadzira in izterjuje Finančna uprava RS v skladu z zakonskimi predpisi. Skupni davčni dolg (aktivni in pogojno izterljivi) je na dan 31. 12. 2021 znašal 918.507.974 € in se je glede na stanje 31. 12. 2020 znižal za 79.581.420 € oz. za 8 %. Trend zniževanja davčnega dolga se nadaljuje zadnjih sedem let, od ustanovitve Finančne uprave RS (Vir: FURS).

Preglednica 91: Stanje skupnega dolga po blagajnah, v €

Skupaj dolg po blagajnah	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Struktura dolga 31. 12. 2021	Indeks 31. 12. 2021/31. 12. 2020
Država	923.767.981	880.892.574	852.489.090	831.740.076	839.845.588	688.629.256	625.288.117	68,1	90,8
ZPIZ	294.771.607	266.460.747	252.917.585	224.943.802	204.964.993	186.218.627	177.188.205	19,3	95,2
ZZZS	142.669.396	129.496.952	124.087.696	110.349.180	101.082.660	92.733.845	88.007.772	9,6	94,9
Občine	25.345.089	43.857.301	37.531.374	37.683.954	34.467.268	30.507.462	27.697.800	3,0	90,8
Drugi prejemniki	110.973	15.843	19.946	165	225	204	326.080	0,0	159796,1
Skupaj	1.386.665.046	1.320.723.417	1.267.045.690	1.204.717.178	1.180.360.733	998.089.393	918.507.974	100,0	92,0

Vir: FURS

Priloga 1: Članek Forbes; 6.december 2023

Slovenija pri produktivnosti dosega 82 odstotkov evropskega povprečja. Kje pa vseeno napredujemo?

Zadnja leta je produktivnost v slovenskem gospodarstvu postopno napredovala, pri čemer pa je bil napredek prepočasen. Tako je v lanskem poročilu o produktivnosti opozarjal Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (Umar). Razvojni zaostanek naše države, ki ga Umar meri z bruto domačim proizvodom na prebivalca po kupni moči, se je za povprečjem EU še povečal. Dosegamo le 89 odstotkov povprečja EU. Direktorica Umarja Maja Bednaš pri tem navaja, da gre za večji razkorak, kot

je bil leta 2008, pred izbruhom velike finančne krize. Skromni ostajajo tudi premiki pri produktivnosti; ta dosega 82 odstotkov evropskega povprečja. Zaostanek Slovenije za članicami, ki so vodilne inovatorke, je skoraj presegel trideset odstotnih točk. Produktivnost vpliva na rast plač, najhitreje rastoča podjetja v Sloveniji pa imajo tudi najvišje plače in nadpovprečno zaposlujejo. "Makro slika tako ni najbolj navdušujoča," zadnje podatke komentira urednik poročila Peter Wostner. Po njegovih besedah sta se lani slabše odrezala predvsem sektor industrije in tradicionalnih tržnih storitev, ki veljata za paradna konja slovenskega gospodarstva. Produktivnost je padla denimo v avtomobilski industriji in proizvajalcem električnih strojev, medtem ko sta rast zabeležila sektor tržnih storitev in področje informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). Pri tem Wostner poudarja, da nimamo uspešnih in neuspešnih sektorjev, temveč uspešna in neuspešna podjetja. Padeč je namreč lahko povezan tudi s cikličnostjo gospodarstva, a se to kaže z zamikom. Produktivnost se je medtem zmanjšala tudi v energetsko-intenzivnih podjetjih. Ta so se soočala z visokimi cenami energije, kar pa je po navedbah Umarja tudi priložnost za investicije v industriji. Letošnje poročilo spremlja tudi veliko pozitivnih ugotovitev. Slovensko gospodarstvo denimo ohranja ugodno finančno kondicijo. Lani se je povečala zadolženost, a ta ostaja nizka. Na visoki ravni so likvidnost in donosi. Nove priložnosti pa se kažejo predvsem ob pregledu strukturnih sprememb. Slovenija je vse bolj vpeta v gospodarstvo drugih držav, obenem se naše gospodarstvo pomika navzgor po globalnih verigah vrednosti. Pozitivni premiki so pri naši odpornosti, kompleksnosti, celo pri vlaganju. Ljudje so tudi v odnosu do podjetništva vse bolj odprti. To ne pomeni, da smo že na varni strani. Narediti moramo še cel kup domačih nalog, vendar pa so se nekatere stvari začele premikati," trenutno stanje opiše Peter Wostner. Slovenija prav tako ni več država z najnižjim deležem tveganega kapitala v BDP, vseeno pa ostaja med najmanj uspešnimi pri financiranju rasti podjetij. "V letu 2022 je bilo v Sloveniji investiranih 71 milijonov evrov tveganega kapitala, na Hrvaškem 865 milijonov, Češkem 1,1 milijarde, v Estoniji pa celo 1,4 milijarde evrov," piše Umar. Tako manjkajo spodbude v podjetniškem podpornem okolju, kar se kaže tudi v tem, da vse preveč slovenskih zagonskih podjetij odide v tujino. V letu 2022 je bilo v Sloveniji investiranih 71 milijonov evrov tveganega kapitala, na Hrvaškem pa 865 milijonov.

Dobra izhodišča, a manjka odločnosti

Do premikov je po navedbah urednika letošnjega poročila o produktivnosti prišlo tudi na področjih, kjer pozitivnih sprememb niso pričakovali. Podjetja so vlaganja povečala v znamčenje in dizajn, ki zgodovinsko nista močni področji Slovenije. Pri številu prijavljenih znamk je naša država celo prehitela vodilne inovatorke. Na Umarju poudarjajo, da ima naša država dobra izhodišča za prihodnost, pravilna naj bi bila tudi smer, v katero se premikamo. Pa vendar spomnijo na našo počasnost in neodločnost, obenem je naša poslovna preobrazba "preplitka in premalo prebojna". "Slovenska podjetja se po deležu podjetij, ki so razvila nove produkte na trgu, uvrščajo na tretje mesto v EU. A so hkrati iz tega naslova ustvarila manj prihodkov kot v povprečju EU." Svet se po navedbah Umarja razvija hitro, kar bodo izkoristile predvsem ambiciozne, inovativne in fleksibilne države.

Priloga 2: Članek Delo; 8. oktober 2023

Kako močno so obdavčene plače v Sloveniji

Možnost za dvig plač je samo v povečanju produktivnosti in ne v nižjih stroških dela, še manj pa v zniževanju davkov.

»Davčna obremenitev plač je v Sloveniji višja kot v primerljivih državah, kar znižuje neto prejemke ter zmanjšuje konkurenčnost našega gospodarstva« – verjetno ne mine dan, da ne bi

zasledili take ali podobne izjave ali trditve. Prihajajo predvsem iz podjetniškega sektorja, razmišljanje je prevzela tudi politika in takšno razumevanje je postalo splošno sprejeta resnica.

Seveda se bodo davki ljudem vedno zdeli previsoki, a podrobnejše analize in primerjave davčnih obremenitev dela vseeno pokažejo, da je obremenitev celotnih prejemkov zaposlenih v Sloveniji glede na razvitejše države, denimo v primerjavi s sosednjo Avstrijo ter delno tudi Hrvaško, nižja ali najmanj primerljiva. Pri teh davščinah velja, da je njihova višina v vseh državah povezana z ravniyo socialne države ter socialne varnosti državljanov. Razumljivo bi bilo lepo, če bi imeli takšne davčne stopnje, kakršne imajo v Bosni, in socialno varnost, kakršno imajo v Avstriji – a to seveda ne gre skupaj. Katera država nam je za zgled oziroma v katero smer želimo, pa najbrž ni dilem.

Namembnost zbranih davščin

Predstavili bomo nekaj natančnejših podatkov o višini obdavčitev plač v EU, posebej za Avstrijo in Hrvaško, pred tem pa je vseeno treba opozoriti na namembnost zbranih davščin (socialnih prispevkov in dohodnine) od plače. Ljudje običajno razumemo plačane davke kot plačilo državi za njeno pogosto neracionalno poslovanje, in to seveda vzbujajo odpor do kakršnegakoli plačevanja davkov. A davščine od plač država v svojih blagajnah samo prerazporeja in ponovno razdeli med ljudi.

Vplačani davki od plač so dejansko prav tako plačilo zaposlenim, ki so davke plačali, le da ta plačila prejemajo v času, ko ne delajo ali ko ne morejo delati. Torej so to izplačila pokojnin, zdravstvene oskrbe, otroški dodatki ter doplačila vrtecev, za bolniško in porodniško odsotnost z dela, za čas nezaposlenosti ter vse druge vrste socialne pomoči, ki jih dobivamo državljani. In večji ko je delež skupnega prejemka, ki ga vplačamo kot prispevek in dohodnino v času zaposlitve, več nam država lahko namenja izplačil v času, ko praviloma ne moremo delati.

Prilivi in odlivi javnih blagajn Slovenije

v milijonih evrov

	2020	2021	2022
socialni prispevki	7.290	7.928	8.504
dohodnina	2.487	2.845	2.944
skupaj vplačani davki na prejemke posameznikov	9.777	10.773	11.448
izdatki za pokojnine	4.930	5.197	5.640
preostali socialni transferji	3.320	3.970	3.655
izdatki ZZSZ za izvajalce v zdravstvu	2.890	3.011	3.356
skupaj izplačani socialni izdatki	11.140	12.179	12.650
primanjkljaj zbranih davkov od prejemkov posameznikov za pokrivanje socialnih izdatkov	1.363	1.406	1.202

DELO Vir: Konsolidirana bilanca javnega financiranja, MF

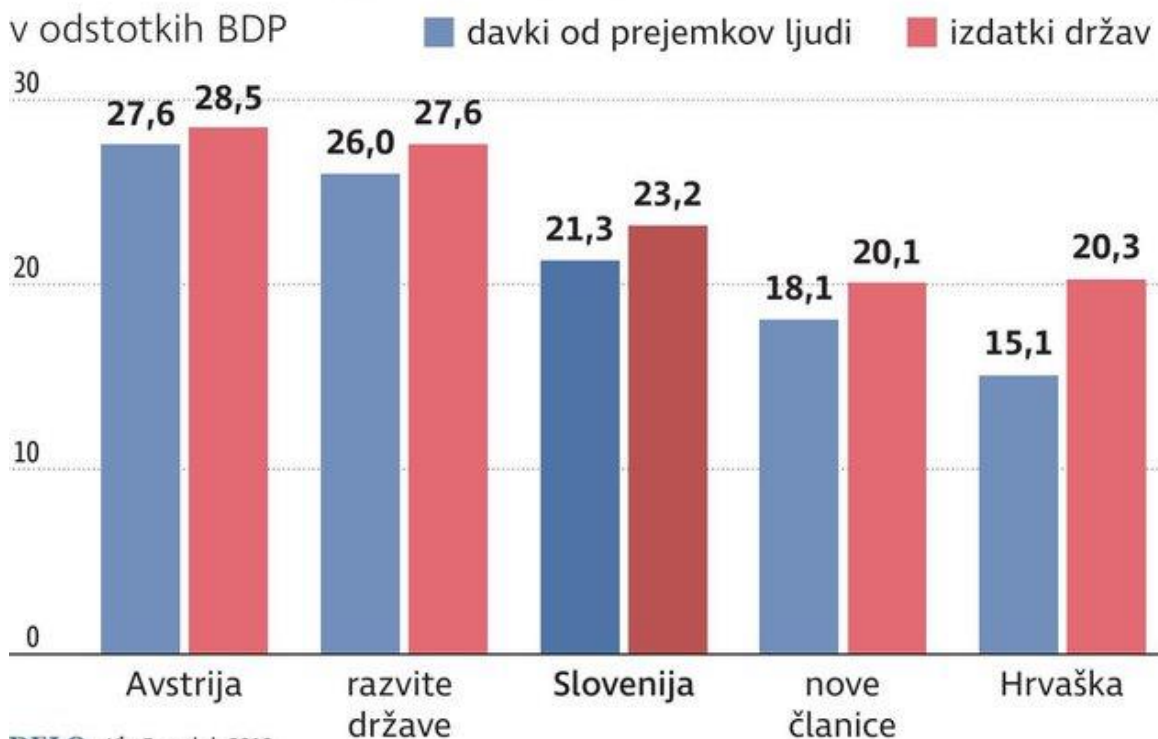
INFOGRAFIKA: Delo

V tabeli Prilivi in odlivi javnih blagajn Slovenije so podatki o vseh vplačanih davščinah posameznikov za zadnja tri leta v Sloveniji ter zneski, ki jih je država potem iz tega zbranega denarja izplačala za omenjene namene. Kot se lepo vidi, je vseh socialnih izplačil celo več kot vplačanih tovrstnih davkov in država mora za zagotavljanje ravni socialne varnosti, kakršno imamo danes, dodati več kot milijardo evrov še iz drugih davčnih virov.

Izjave kot »neto plače so v redu, le davki so previsoki«, pomenijo dejansko pritisk za manjše plačilo zaposlenih v času, ko ti zaposleni niso aktivni, in takrat, razumljivo, niso več zanimivi za delodajalca. Zaradi tega moramo vedno upoštevati skupni strošek prejemkov zaposlenih in ocenjevati, ali je ta previsok glede na našo produktivnost in ali je s tem naše gospodarstvo lahko konkurenčno. Razdelitev stroškov dela na plačilo za čas aktivnosti in neaktivnosti ne vpliva neposredno na konkurenčnost.

Davki in izdatki za socialno varnost držav EU

v odstotkih BDP

DELO Vir: Eurostat, 2019

INFOGRAFIKA: Delo

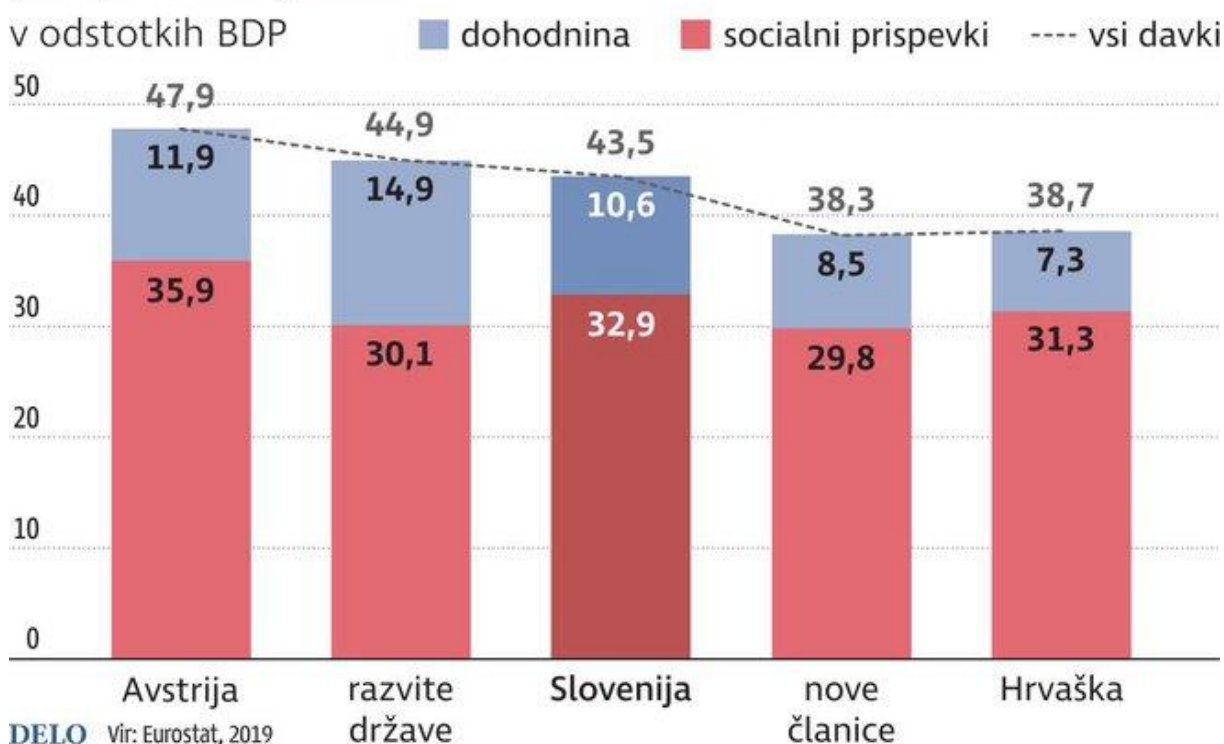
Eden osnovnih podatkov o primerjavi davčne obremenitve plač po državah EU je prikazan na grafu Davki in izdatki za socialno varnost držav EU, in sicer kot delež zbranih davkov od prejemkov ljudi glede na BDP posamezne države. K temu pa je dodan tudi podatek, kolikšen del BDP države namenjajo za vse socialne izdatke. Poleg podatkov za Slovenijo, Avstrijo in Hrvaško, za katere so prikazane podrobnejše primerjave, so vse druge države EU zaradi preglednosti združene v dve skupini s podobnimi značilnostmi.

Na eni strani so prvotne, praviloma razvitejše države EU, kjer je delež zbranih davkov od prejemkov ljudi višji, višji pa so tudi izdatki za socialno varnost. Na drugi strani pa so manj razvite, večinoma nove članice EU iz vzhodnega dela Evrope, kjer so davčne obremenitve praviloma nižje, a nižja je tudi raven socialne varnosti državljanov. Kot vidimo iz grafa, razvitejše države zberejo z davki od plač približno pet odstotkov večji delež BDP kot v

Sloveniji, zato toliko več namenjajo tudi za vse vrste socialnih izdatkov, od pokojnin, zdravstva do različnih socialnih pomoči.

Ob podobnem deležu plač v BDP ta podatek vsekakor potrjuje, da je davčna obremenitev prejemkov ljudi v razvitejših državah večja kot v Sloveniji, čeprav je to samo skupni podatek o prilivih prispevkov in davkov od plač. Zato je mogoče nazornejša primerjava obdavčitve konkretnih plač, kot jih zbirajo na Evropskem statističnem uradu (raziskava »SILC – Statistics on income and living conditions« oziroma statistika o dohodkovnih in življenjskih pogojih prebivalstva EU).

Davki in socialni prispevki od skupnega stroška povprečne plače

INFOGRAFIKA: Delo

Na grafiki z naslovom Davki in socialni prispevki od skupnega stroška povprečne plače je torej prikaz skupnih davčnih obremenitev povprečnega prejemka zaposlenega za istih pet skupin kot na prvem grafu. Pri tem je ločen prikaz obremenitve s socialnimi prispevki (za pokojnine in zdravstvo) ter dohodnine ali davka na prejemke. V vseh državah velja približno enak način obdavčevanja plač, seveda z različnimi odstotki obremenitve.

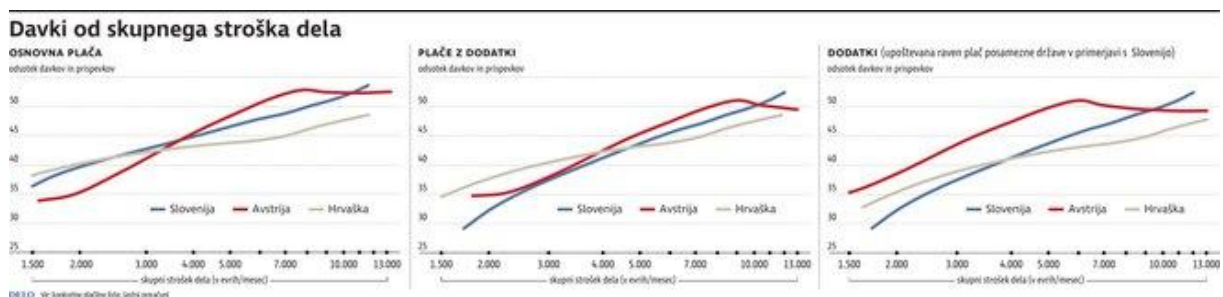
Praviloma se od bruto plače v breme zaposlenega najprej odbijejo prispevki za socialno varnost, od preostanka z upoštevanjem različnih olajšav pa še dohodnina. Na bruto plačo pa socialni prispevek plačuje še delodajalec. Pri tem so socialni prispevki praviloma določeni v enakem odstotku ne glede na višino prejemka, dohodnina pa se računa po progresivni lestvici – višji ko je dohodek, višja je stopnja dohodnine.

V Sloveniji je najvišja stopnja 50 odstotkov od osnove nad 75.000 evri na leto, v Avstriji celo 55 odstotkov, a to šele na prejemke nad milijonom evrov na leto, ki pa jih v Sloveniji nihče ne doseže. Ta najvišja stopnja se sicer pogosto napačno razume. Davek po tej stopnji se v Sloveniji obračuna samo na prejemke nad 75.000 evri, nižji del dohodka pa po enakih stopnjah kot vsem drugim. Čeprav se torej nekdo uvrsti že v najvišjo, 50-odstotno davčno stopnjo (nad 9000 evri bruto na mesec), je njegov celotni prejemek v povprečju obdavčen z 32 odstotki dohodnine.

Glede na razlike v davčnih stopnjah je za realno oceno davčne obremenitve smiselno primerjati vse davke glede na skupni strošek dela. V Sloveniji tako znaša 43,5 odstotka, kar pomeni, da posameznik s povprečno plačo od skupnega stroška plače na svoj račun prejme preostalih 56,5 odstotka skupnega izplačila plače, ki ga delodajalec nameni zaposlenemu. Po tej redni statistični raziskavi Eurostata je torej davčna obremenitev povprečne plače samske osebe v Avstriji skoraj pet odstotnih točk višja kot v Sloveniji, na Hrvaškem pa je obremenitev pet odstotnih točk nižja. Razlike so podobne tudi po posameznih državah, v razvitejših državah je obdavčitev praviloma višja, v drugih pa je dejansko nižja.

V omenjeni statistični raziskavi Eurostat primerja tudi obdavčitev višjih in nižjih plač, a razmerja so približno enaka: v razvitejših državah je obdavčitev prejemkov zaposlenih višja kot v Sloveniji, v drugih državah pa nižja, kar potrjuje ugotovitve iz grafike o javno finančnih prilivih v državne blagajne. Seveda pa so to samo statistični podatki in povprečja, ki bodo težko zamajala prepričanje, da so plače pri nas davčno bolj obremenjene. Zato smo naredili še tretjo primerjavo, in sicer konkretnih plač, plačilnih list v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem, ki so jih pripravili davčni svetovalci in računovodje iz teh držav.

Najprej smo pogledali, kakšne so celotne davčne obremenitve za posamezne višine plač. Tudi pri tem smo primerjavo naredili tako, da smo pregledali vsa plačila prispevkov in dohodnine ter ta znesek primerjali s skupnim stroškom dela. Zadnja povprečna plača v Sloveniji znaša okoli 2200 evrov na mesec, a ker mora delodajalec poleg tega plačati še 16,1 odstotka socialnih prispevkov, je skupni strošek izplačila 2550 evrov. Zanima nas, koliko evrov od takšnega skupnega zneska stroška plač namenjamo za davščine v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem, koliko pa dobi zaposleni na svoj tekoči račun. Skupni odstotek obdavčitve za posamezno višino mesečnega stroška dela je prikazan na prvem od treh grafov obdavčitve različnih višin prejemkov.

INFOGRAFIKA: Delo

Kot vidimo, je davčna obremenitev pri spodnjih plačah v Avstriji nižja, in to vse do zneska okoli 4000 evrov na mesec, s Hrvaško pa smo približno poravnani. Pri višjih prejemkih pa imajo Hrvati ugodnejše pogoje, v Avstriji pa se davčna obremenitev poveča do skupnega mesečnega zneska okoli 8000 evrov. Teh 53 odstotkov skupne davčne obremenitve je v Avstriji tudi najvišja stopnja, ker se nad tem zneskom dohodnina sicer povečuje, prispevki pa ostanejo nominalno enaki (socialna kapica).

V Sloveniji omejitve plačevanja prispevkov ni in davčna obremenitev je višja, a le pri plačah nad deset tisoč evri na mesec (višje zneske od tega prejema v Sloveniji okoli 3000 ljudi). Po teh podatkih o dejanskih izplačilih plač je zaključek nekoliko drugačen, kot izhaja iz statističnih analiz povprečne davčne obremenitve prejemkov posameznikov, in davčno okolje v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo naj torej ne bi bilo tako ugodno.

Dodatna izplačila

A navedeni podatki se nanašajo na redno mesečno plačo, pri dejanskih izplačilih pa imajo države veliko posebnosti, ki pomembno vplivajo na skupno davčno obremenitev stroškov dela. V Sloveniji vemo, da imajo zaposleni pravico do nadomestila za prevoz, za prehrano ter do letnega regresa. Vsa ta dodatna izplačila so v celoti oproščena plačevanja davščin. Zaradi tega jih delodajalci tudi večinoma koristijo in v preteklem letu je bilo teh izplačil v gospodarstvu za okoli 400 evrov na mesec povprečno na zaposlenega.

Razvitejše države zberejo z davki od plač približno pet odstotkov večji delež BDP kot v Sloveniji, zato toliko več namenjajo tudi za vse vrste socialnih izdatkov.

Ob minimalni plači 900 evrov neto je ta znesek seveda pomemben del prejemkov zaposlenih in tudi precej znižuje stopnjo skupne davčne obremenitve. Podoben sistem dodatkov imajo tudi na Hrvaškem, le da tam ta dodatna izplačila niso obvezna kot v Sloveniji, pač pa so prepuščena dobri volji delodajalca in teh izplačil je precej manj, po oceni od 100 do 150 evrov na mesec.

V Avstriji pa so vsi zaposleni po zakonu upravičeni do 13. in 14. plače (regres in božičnica) v enaki višini, kot je povprečna mesečna plača. To seveda povečuje skupni strošek dela in povprečno mesečno plačo, a na povprečno obdavčitev ne vpliva veliko. Dodatna izplačila so obremenjena samo s šestodstotno dohodnino, socialni prispevki pa so obračunani v podobni višini kot na redno plačo. Zaposleni so upravičeni tudi do nadomestila za prevoz na delo z javnimi prevoznimi sredstvi, a le v obliki davčne olajšave in ne dodatnega izplačila. Manjša nadomestila za prehrano pa izplačujejo samo večja podjetja v manjših zneskih bonov ali zagotovljene prehrane.

Primerjave davčnih obremenitev dela vseeno pokažejo, da je obremenitev celotnih prejemkov zaposlenih v Sloveniji glede na razvitejše države, denimo v primerjavi s sosednjo Avstrijo ter delno tudi Hrvaško, nižja ali najmanj primerljiva.

Če na podlagi vseh teh dodatnih izplačil, ki so dejansko prejemek (in strošek za delodajalca), naredimo nov izračun skupne obdavčitve dela, dobimo zelo drugačno sliko. Po njej je davčna obremenitev celotnih stroškov dela pri nižjih plačah v Sloveniji podobna kot v Avstriji, na Hrvaškem pa je obdavčitev višja. Pri višjih plačah (nad 4000 evri na mesec skupnega stroška dela) so razmere obratne: v Avstriji je davčna obremenitev nekoliko višja, na Hrvaškem pa nižja. Navzgor pa v Sloveniji pomembneje odstopamo samo pri najvišjih plačah.

Ti podatki o obremenitvi prejemkov iz dela verjetno najustrezneje izražajo davčne obremenitve, saj moramo upoštevati vsa izplačila ljudem, čeprav ta praviloma niso del rednih statistik. To so ugodnosti, ki so se v Sloveniji uveljavile in tudi uzakonile. Prav je, da davčne obremenitve

potem obravnavamo celovito. In po teh podatkih, temelječih na dejanskih plačilnih listah, lahko sprejmemo sklep, da davčne obremenitve plač v Sloveniji ne presegajo obremenitev v sosednjih državah. Pri nižjih prejemkih so dejansko nižje, posebno če upoštevamo, da v Sloveniji le 15 odstotkov zaposlenih prejema več kot 4000 evrov na mesec.

Tak sklep je seveda pomemben, ker se običajno navaja, kako nismo konkurenčni zaradi visokih obdavčitev dela. Le-ta torej ni visoka, čeprav je treba poudariti, da na trgih konkuriramo s skupnim stroškom dela in ne s strukturo plač. Avstrijci imajo v povprečju več kot dvakrat višje plače (stroške dela na zaposlenega) in v tem pogledu ima naš delodajalec vsekakor konkurenčne pogoje.

Res pa je, da so ljudje v manj razvitih državah EU plačani manj in z njimi na področju cene delovne sile seveda ne moremo tekmovali, ker je življenjski standard v Sloveniji precej višji. To pa seveda zahteva višjo produktivnost, ki jo glede na manj razvite države dosegamo, v primerjavi z Avstrijo pa smo še daleč za njo. Rešitev oziroma možnost za zvišanje plač je torej samo v povečanju produktivnosti, v več ustvarjenega na enega zaposlenega, ne pa v nižjih stroških dela, še manj pa v zniževanju davkov.

Višina davčne obremenitve plač ne vpliva na konkurenčnost našega gospodarstva.

Glede na ta dejstva je mogoče zanimiva še tretja primerjava davčne obdavčitve plač. V Sloveniji prejme delavec v gostinstvu, denimo, skupaj 2000 evrov na mesec (bruto plača plus prispevki na plačo in dodatki). Vse davščine na ta prejemek znašajo v Sloveniji okoli 33 odstotkov, v Avstriji pa 35 odstotkov, davčna obremenitev je torej v Avstriji višja. A zaposleni na enakem delovnem mestu v Avstriji prejme za najmanj polovico višjo plačo, torej skupaj 3000 evrov, takšna plača pa je tam obremenjena že s 37 odstotki. Če bi torej upoštevali, da je raven plač za enaka delovna mesta v Avstriji najmanj 50 odstotkov višja, na Hrvaškem pa 20 odstotkov, dobimo primerjavo davčne obremenitve, kot je razvidno s tretjega grafa o davčnih stopnjah glede na višino plače.

Po tej realni primerjavi ravni plač so davčne obremenitve v Avstriji za podobna delovna mesta kar okoli pet odstotnih točk višje kot v Sloveniji za večino zaposlenih. To lahko razberemo tudi iz statističnih podatkov o povprečni davčni obremenitvi, predstavljeni na začetku teksta. Do 4000 evrov bruto so višje tudi plače na Hrvaškem, bolje plačana šestina zaposlenih pa je davčno tam manj obremenjena.

Glede na podatke o strukturi izplačila plač v Avstriji torej lahko z gotovostjo trdimo, da so tam davčne obremenitve prejemkov ljudi pomembno višje in podobno velja za večino razvitejših držav EU, med katere se želimo uvrstiti, pri čemer je seveda nujno treba povedati, da imajo zaradi tega Avstrijci višjo raven socialne varnosti (pokojnine, zdravstvo, otroške dodatke ...). Za večino zaposlenih imamo v Sloveniji nižjo davčno obremenitev tudi v primerjavi s Hrvaško, slabše pogoje pa imamo pri višjih plačah, izraziteje pa odstopamo pri najvišjih prejemkih, ki jih prejema nekaj tisoč ljudi v Sloveniji. Kot je navedeno, višina davčne obremenitve plač sicer ne vpliva na konkurenčnost našega gospodarstva, a tudi sicer je praviloma nižja, če se primerjamo z državami, ki so nam za zgled.